REZUMAT PENTRU CETĂȚENI

Programul Operațional Infrastructură Mare (POIM) 2014-2020, aprobat în 9 iulie 2015 s-a impus ca fiind programul cu cea mai consistentă alocare financiară din exercițiului de programare 2014-2020, fiind inițial calibrat pe patru sectoare de intervenție distincte:

1.Infrastructură de Transport (AP1 + AP2)
2.Protecția Mediului (AP3 + AP4)
3.Managementul Riscurilor și Adaptarea Climatică (AP5)
4.Energie și Eficiență Energetică (AP6 + AP7 + AP8)

În funcție de contextul economic și social apărut în implementarea POIM 2014-2020, au apărut nevoi de finanțare noi, astfel, programul s-a adaptat prin suplimentarea a patru axe prioritare noi, astfel:

5. Reacții la Epidemia COVID (AP9, AP10),
6. Eficiență Energetică (AP11)
7. Măsuri Sociale în Contextul Prețurilor la Energie (AP12).

Astfel, alocarea financiară finală consolidată a celor 12 axe prioritare POIM 2014-2020 a devenit 10,87 miliarde Euro, din care contribuția nerambursabilă UE se cifrează la 9,35 miliarde Euro (FC+FDER+REACT EU).

POIM la nivel de obiective tematice

OT 7 – sprijinirea investițiilor în infrastructura aferentă tuturor modurilor de transport, precum și în infrastructura de transport al energiei

- Transport: S-a pus accent pe finalizarea coridoarelor TEN-T, modernizarea rețelei rutiere și feroviare precum și pe dezvoltarea sectorului naval și aeroportuar;

OT 6 – promovarea investițiilor în sistemele de apă și apă uzată, managementul integrat al deșeurilor, protecția biodiversității și monitorizarea calității aerului;

- Mediu: S-au asigurat investiții masive în infrastructura de apă și apă uzată, managementul deșeurilor, protecția biodiversității.

OT 5 – finanțarea măsurilor de prevenire și protecție împotriva riscurilor naturale, inclusiv a celor asociate schimbărilor climatice, precum și consolidarea capacității de intervenție în situații de urgență;

- Managementul Riscurilor: Implementarea măsurilor de prevenție a inundațiilor și a eroziunii costiere a crescut gradul de siguranță a populației și a activelor economice.

OT 4 – sprijinirea producției de energie din surse regenerabile, a măsurilor de eficiență energetică și a introducerii tehnologiilor de tip „smart grid", **OT 7** – sprijinirea investițiilor în infrastructura aferentă tuturor modurilor de transport, precum și în infrastructura de transport al energiei și **OT 13** – repararea daunelor provocate de criza sanitară și pregătirea unei redresări economice verzi, digitale și reziliente. Totodată, prin OT 13 au fost integrate măsuri excepționale pentru sprijinirea gospodăriilor vulnerabile afectate de creșterea accentuată a prețurilor la energie.

- Energie: S-au realizat investiții care au condus la creșterea producției de energie din surse regenerabile, creșterea eficienței energetice la nivelul sistemelor centralizat de termoficare, investiții în sisteme inteligente și sustenabile de transport al energiei electrice și gazelor naturale. De asemenea, au fost finanțate măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice și stimularea utilizării energiei regenerabile atât la nivelul întreprinderilor cât și la nivelul administrațiilor locale.

OT 9 – promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a tuturor formelor de discriminare și **OT 13** – repararea daunelor provocate de criza sanitară și pregătirea unei redresări economice verzi, digitale și reziliente

- Sănătate: Protejarea sănătății populației în contextul pandemiei cauzate de virusul SARS-CoV-2

<u>Performanța Operațională</u>

Pe parcursul implementării POIM 2014-2020 s-au lansat 102 apeluri de proiecte, acoperind întreaga alocare pusă la dispoziție de către CE prin POIM.

Din cele **3030 de proiecte depuse** în SMIS în cadrul POIM, au fost **contractate 2384** de proiecte, din care 299 proiecte au fost reziliate, rezultând astfel la final **2085 proiecte care au fost finanțate în cadrul POIM**. Din acestea, **1779 proiecte au fost finalizate** și **197 proiecte au fost etapizate (**din care **31 de proiecte sunt majore)**. Etapizarea s-a realizat astfel: 46 de proiecte etapizate în Programul Transport (din care 4 proiecte majore), 142 de proiecte etapizate în PDD 2021-2027 (din care 27 de proiecte majore) și 9 proiecte etapizate în Programul Sănătate. Totodată, au fost declarate **nefuncționale un număr de 108** proiecte și au fost **reziliate un număr de 299** de proiecte, din care 27 de proiecte sunt cu impact asupra bugetului total eligibil, sumele fiind în curs de recuperare, demersurile fiind inițiate. Menționăm că **un proiect se găsește în litigiu** privind termenul de finalizare.

Valoarea totală eligibilă a proiectelor contractate a fost de 16,069 mld euro atingându-se o rată de contractare de 147,82 %, din valoarea alocată prin POIM .

Țintele celor 43 de indicatori prevăzuți în cadrului de performanță POIM 2014-2020 au fost atinse peste 80%, cu excepția indicatorului financiar aferent proiectului de termoficare București, unde gradul de atingere al țintei este de 52%. Această valoare nu afectează performanța programului având în vedere faptul că proiectul care contribuia la atingerea țintei din cadrul de performanță a fost etapizat.

În ceea ce privește indicatorii de realizare, valorile prezentate în RFI corespund valorilor cumulate ale realizărilor obținute până cel târziu decembrie 2025 la nivel de proiecte (având proiecte care au fost finalizate în decembrie 2025 pe surse proprii, conform legislației naționale, care contribuie la atingerea țintelor).

<u>Eficiență</u>

Prin simplificarea mecanismelor de finanțare (prefinanțare și supracontractare) și atragerea de noi beneficiari, programul a demonstrat o reziliență remarcabilă în fața crizelor suprapuse: pandemia de COVID-19, instabilitatea economică și criza energetică generată de conflictul din Ucraina. Implementarea POIM 2014-2020 a fost un proces marcat de complexitate și adaptabilitate, programul a avut 13 modificări care au permis maximizarea absorbției fondurilor alocate.

Cheltuielile publice declarate de către AM POIM care au fost incluse în aplicațiile de plată certificate de Autoritatea de Certificare și Plată (ACP) și transmise către CE (contribuția publică) sunt în valoare de 12,899 mld euro, reprezentând 118,66 %, din care contribuția UE este de 12,068 mld euro, respectiv valoarea cheltuielilor publice certificate rezultate după retragerile din conturile anuale fiind în valoare de 12,486 mld euro, reprezentând 114,86%, din care contribuția UE este de 11,702 mld euro.

Sumele rambursate de către CE până la 31.12.2025 sunt în valoare de 7,993 mld euro, rata de absorbție efectivă înainte de închiderea programului fiind de 85,60%, urmând să ajungă la 100% după plata cererii finale și închiderea conturilor.

Guvernanță

Activitatea a fost susținută de 15 întruniri ale Comitetului de Monitorizare și 76 de instrucțiuni emise de AM în sprijinul beneficiarilor, numeroase întâlniri consultative cu toți actorii implicați în implementarea POIM 2014-2020. Totodată s-a asigurat un proces de supervizare riguros, inclusiv pentru funcțiile delegate Organismului Intermediar Transport.

Provocările întâmpinate pe parcursul implementării POIM 2014-2020 au fost în domeniile privind achizițiile publice, creșteri de prețuri în sectorul de construcții, insolvența unor societăți de asigurări, obținerea avizelor/acordurilor/autorizațiilor necesare implementării proiectelor și, în special, efectele resimțite în plan economic la nivel internațional, în ultimii ani generate de criza sanitară cauzată de COVID-19, criza economică și criza energetică în contextul conflictului militar din Ucraina.

Pentru soluționarea problemelor identificate, Autoritatea de Management a fost implicată în emiterea de ordine, instrucțiuni, măsuri legislative asigurând creșterea ritmului de implementare a proiectelor finanțate în vederea recuperării întârzierilor cauzate de lansarea și implementarea programului. De asemenea, a fost acordată asistență permanentă online și s-au organizat întâlniri pentru a sprijini beneficiarii proiectelor finanțate prin POIM 2014-2020 în toate aspectele privind implementarea proiectelor.

Principalele lecții învățate ca urmare a finalizării POIM 2014-2020 vizează aspecte precum capacitatea administrativă a beneficiarilor, întârzierile în procesul de evaluare și contractare, gestionarea riscurilor din proiecte și necesitatea simplificării procedurilor. În baza lecțiilor învățate pe parcursul implementării POIM 2014-2020, la nivelul noului program, Programului Dezvoltare durabilă (PDD) 2021-2027 s-au integrat o serie de măsuri corective pentru a îmbunătăți eficiența implementării, cum ar fi: consolidarea capacității beneficiarilor, simplificarea procesului de evaluare a cererilor de finanțare, inclusiv stabilirea unor termene limită clare, asigurarea unui mecanism rapid pentru soluționarea problemelor de mediu și urbanism, care au cauzat întârzieri în POIM 2014-2020, elaborarea de instrucțiuni în vederea reducerii birocrației și simplificării.

Realizări

Printre cele mai semnificative realizări POIM 2014-2020, din toate domeniile finanțate, se pot menționa următoarele :

Mediu:

- peste 1 milion români care beneficiază de o mai bună alimentare cu apă
- peste 1 milion populație echivalentă care beneficiază de o mai bună tratare a apelor uzate
- peste 1,3 milioane de tone/an capacități suplimentare de reciclare a deșeurilor

Riscuri:
- peste 5 milioane de persoane protejate împotriva inundațiilor

Biodiversitate:
- peste 100.000 hectare de habitate sprijinite pentru un stadiu de conservare mai bun

Transport:
- peste 500 de km de drumuri nou construite
- peste 150 km cale ferată renovată sau modernizată
- 16 aeroporturi modernizate
- primul pod peste Dunăre construit în ultimii 15 ani
- o primă secțiune de cale ferată modernizată pentru viteze cu 160 km/h cu ERMS funcțional
- prima garnitura noua de tren achiziționată în ultimii 20 de ani
- prima linie de metrou finalizată

Energie:
- peste 250 km de rețele termice reabilitate sau extinse
- peste 160 km conductă de transport de gaz operațională construită
- peste 40 MW capacitate suplimentară de producere a energiei din surse regenerabile
- peste 600.000 gospodării vulnerabile sprijinite prin compensarea prețului la energie

Sănătate:
- peste 200 mil. euro pentru echipamente medicale pentru spitale
- peste 100 mil. euro pentru echipamente de protecție pentru populație

Impact și Concluzii

POIM 2014-2020 nu a reprezentat doar o sumă de kilometri de drumuri noi construite, de conducte de apă și apă uzată sau investiții realizate în domeniile transport, mediu, energie, managementul riscurilor, ci un motor de creștere a calității vieții și asigurarea unui dezvoltări durabile.

Prin reducerea timpilor de parcurs pe rețeaua rutieră sau feroviară, a gradului de conectarea la sistemele de apă potabilă și canalizare, protecția mediului, creșterea eficienței energetice și răspunsul prompt la crizele sanitare și sociale, POIM 2014-2020 a lăsat în urmă o infrastructură modernizată și o societate mai rezilientă, pregătind noile programe de investiții (Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027, Programul Transport 2021-2027).